

«Ik heb altijd nauw contact gehad met ondernemers»

- > Een dichtslibbende infrastructuur, de overspannen arbeidsmarkt en een stijgende sociale lastendruk vormen een **serieuze bedreiging** voor ondernemers.
- > De voormalige minister van Financiën betwijfelt of dit kabinet **deze zaken onderkent**, en er iets aan gaat doen

tekst PAUL GROOTHENGEI beeld MARK HORN

ZELDEN WERD EEN MINISTER ZO bewierookt als Gerrit Zalm. Scherpzinnig, goedlachs, kundig en toch altijd een gewone jongen gebleven. Dan doe je het goed in Nederland. De Derde Dinsdag in september was dit jaar dan ook anders dan anders: na twaalf jaar nu eens géén Gerrit Zalm, die schaterlachend dan wel nerveus knipperend met de ogen de Miljoenennota uit het koffertje haalt. De populaire oud-minister volgde het ceremonieel dit keer vanaf de zijlijn.

BEVALT HET U, DE ZIJLIJN?

Ik had na mijn afscheid wel gerekend op een zwart gat. Op een lichte depressie, na twaalf jaar hard werken, met veel adrenaline. Maar ik heb sinds mijn vertrek uit de politiek vooral een prettig vakantiegevoel. Vergeet ook niet, de beslissing om te stoppen met de politiek heb ik destijds heel bewust genomen.

WAT VOND U VAN DE EERSTE MILJOENENNOTA VAN UW OPVOLGER?

Wouter Bos wil eventuele in-

komstenmeevallers net als ik niet uitgeven, maar gebruiken voor een ruimer begrotingsoverschot. Hij komt voor 2008 per saldo uit op een klein begrotingsoverschot, maar dat is vooral dankzij een optimistische inschatting van stijgende aardgasbaten en overheidsinkomsten. Bos volgt het Centraal Planbureau in de verwachting dat onze economie volgend jaar met 2,5 procent groeit. Dat vind ik nogal optimistisch. Ik zou dat lager inschatten, dan kan het alleen maar meevallen. Verder heeft dit kabinet gekozen voor een uitbundiger uitgavenbeleid, en presenteert de rekening daarvoor vroeg of laat toch bij de belastingbetaler. Tja. En het is natuurlijk raar dat deze regeringsploeg duidelijk niveleert, maar dat niet wil toegeven.

HOE GOED OF SLECHT IS DIT KABINET VOOR ONDERNEMERS?

Ondernemers hebben last van de dichtslibbende infrastructuur in Nederland. Daar wordt te weinig aan gedaan. Iedereen roept nu telkens om tunnels. Maar ja, die kosten

altijd meer geld dan verwacht, zie de Betuwelijn. En de aanleg van tunnels gaat in Nederland altijd uitermate traag. Het probleem van de infrastructuur kan dit kabinet niet serieus genoeg nemen. Daarnaast ondervinden werkgevers steeds sterker de negatieve gevolgen van een overspannen arbeidsmarkt. Dat jaagt hen op kosten. Het CPB voorziet dat de contractloonsstijging versnelt van 1,75 procent in 2007 naar 3,25 procent volgend jaar. Ook de sociale lastendruk stijgt. Dat is slecht voor ondernemers, die kunnen geconfronteerd worden met een loonkostenstijging van 4 tot 5 procent. Dat levert een gevaar op voor hun internationale concurrentiepositie. Ik betwijfel of dit kabinet dit onderkent, en hier iets aan gaat doen.

ILLUSTREERT DAT DE SPREEKWOORDELIJKE KLOOF TUSSEN BEDRIJFSLEVEN EN POLITIEK?

Daar wordt veel over gesproken, maar van die kloof heb ik in mijn praktijk niets gemerkt. Als minister van Financiën heb ik altijd nauw

contact gehad met ondernemers. Ik heb nooit het gevoel gehad dat ik hen niet begreep.

WELKE VRAGEN STELDEN DIE ONDERNEMERS U MET NAME?

Och, vaak ging dat om heel bedrijfsspecifieke kwesties. Het gebeurde wel eens dat een overheid in laten we zeggen een niet-Europees land een rekening liet liggen van een Nederlands bedrijf. Dan nam ik contact op met de betreffende minister van Financiën en dan regelde we dat. Noem het maar exportbevordering.

SMEEKTEN ZE U OOK OM 'MINDER REGELS'?

Ja, dat was vaak onderwerp van gesprek. Dirk Scheringa riep ooit dat 50 procent van alle regels in de prullenbak kan. Daar ben ik het eigenlijk wel mee eens. In het vorige kabinet hadden wij als planning al een kwart minder regels, en dit kabinet wil een volgend kwart realiseren. Maar eens kijken hoever zij komen.

TJIDENS UW REGEERPERIODE IS PROJECT WALVIS, WAARBIJ DE BELASTINGDIENST HET INNEN VAN WERKNEMERSVERZEKERINGEN OVERNEEMT VAN HET UWV, GRANDIOOS MISLUKT.

Dat klopt, laten we hopen dat dit nog goed komt. Ik heb begrepen dat staatssecretaris Jan Kees de Jager van Financiën een ICT-achtergrond heeft, dus dat is dan mooi meegenomen, haha. Maar serieus, een van de doelen van project Walvis was dat dit bedrijven minder kosten zou moeten opleveren. Zover is het helaas nog niet.

VAN WELKE ANDERE ZAKEN BETREURT U DAT ZE NIET ZIJN GELUKT?

De privatisering van Schiphol is er niet doorgekomen, al is dat niet wezenlijk voor de performance van de Nederlandse economie. Wat helaas ook gebeven is, is het algemeen verbindend verklaren van CAO's; dat zouden we niet meer doen. En de WW-hervorming is in mijn ogen niet ver genoeg gegaan. Je kunt nog steeds, afhankelijk van je leeftijd, ruim drie jaar WW trekken. Dus als je op je 62-ste aanstuurt op ontslag, heb je een aantrekkelijke vluchtregeling uit de collectieve kas.

«Het probleem van de infrastructuur kan dit kabinet niet serieus genoeg nemen»

WAT WAS UW MOOISTE MOMENT IN UW POLITIEKE LOOPBAAN?

Mijn allereerste week, in 1994. Toen heb ik die begrotingsregels er meteen ingefietst. We traden aan op 22 augustus, en op 31 augustus moesten we klaar zijn met de Miljoenennota. Ik kwam van het CPB, kende alle topambtenaren van het departement en wist precies wat ik wilde. Er lag al een concept-begroting, maar die hebben we omgegooid. Het stelsel van begrotingsregels, later omgedoopt tot Zalm-norm, heb ik al die jaren weten te handhaven.

EN HET MEEST VERVELENDE MOMENT?

Vorig jaar, toen Verdonk Ayaan het Nederlandschap wilde ontnemen.

U NOEMDE VERDONK EEN 'TAKKENWIJF'.

Ja. Die kwalificatie heb ik later wel weer teruggenomen. Maar ik was geschokt, en mijn voorspelling dat Verdonk dat besluit juridisch niet zou kunnen houden, is godzijdank uitgekomen. Gelukkig maar. Ik had Verdonk nota bene zelf de VVD ingeloodst. Dat zij nu haar eigen partij begint, vind ik jammer.

WIE WAS HET NOU DIE HIRSI ALI VAN DE PVD A NAAR DE VVD HAALDE, U OF NEELIE SMIT-KROES?

Ach, we hebben toen allebei uitgebreid met haar gesproken. Ik sprak haar al toen ze nog werkte voor de Wiardi Beckman Stichting van de PvdA. Ik vond haar van meet af aan een interessante vrouw, met duidelijke, liberale opvattingen over emancipatie. Toen ze bij de PvdA geen poot aan de grond kreeg met haar ideeën over het voorkomen van vrouwenmishandeling, en de emancipatie van

allochtone vrouwen, hebben wij haar binnengehaald.

DACHT U MET HAAR OOK EXTRA STEMMEN TE TREKKEN?

Ja, en ze kreeg ook inderdaad heel wat voorkeurstemmen. Hoe lastig ze was in de fractie? Toen ik fractievoorzitter was, vond ik het leuk om een paar van dit soort mensen in de fractie te hebben. Types met heel eigen opvattingen.

TJIDENS DAT FRACTIEVOORZITTERSCHAP MAAKTE U SOMS EEN WAT VERKRAMPTE INDRUK. EN IN 2002 KREEG U VANUIT DE LPF-HOEK DE KRITIEK DAT U 'DE STEKKER' UIT HET EERSTE KABINET-BALKENENDE ZOU HEBBEN GETROKKEN. HOE KIJKT U TERUG OP DIE PERIODE?

Ja, toen was ik opeens de berekenende schijnheil! Ik donderde omlaag in de populariteitspolls, mijn 'gulle lach' was opeens een 'vals lachje'. Hoe het werkelijk ging? We hadden met dat kabinet iedere week gedonder, vooral van de kant van coalitiegenoot LPF. Zowel het CDA als wij hadden daar schoon genoeg van. Maxime Verhagen belde me op na de zoveelste ruzie tussen de LPF-ministers Heinsbroek en Bomhoff. We waren het er snel over eens dat het zo niet verder kon. Maxime ging vervolgens naar Balkenende toe om zijn verhaal te doen. Dus ik ging ervan uit dat hij gezegd zou hebben 'dat de CDA-fractie er mee op wilde houden'. Toen ik bij Jan-Peter kwam, zei ik dat ook, namens de VVD. Maar het komische is dat Maxime zijn verhaal nooit naar buiten heeft gebracht, waardoor ik als enige de zwarte piet kreeg van de val van dat kabinet.

«Private-equityhuizen zijn barbaren die strippen en slopen? Dat is echt flagrante onzin»

HEEFT U NOG AAN VERHAGEN GEVRAAGD WAAROM HIJ ZO SLUW ZIJN MOND HAD GEHOUDEN?

Zeker, hij zei me dat hij de eer aan Balkenende had willen laten. Aanvankelijk wilde ik de buitenwereld nog uitleggen hoe het echt gegaan was; maar ja, zo'n verhaal is defensief, dat win je nooit. Nou, dan kan je er maar beter trots op zijn, niet?

U KREEG IN JUNI HET AANBOD OM DE HOOGSTE BAAS VAN HET IMF TE WORDEN. WAAROM ZEIJ U NEE?

Ik had mijn gezin vorig jaar beloofd meer tijd aan hen te gaan besteden. Ik heb het in de politiek verschrikkelijk naar mijn zin gehad, maar het was voor mijn gezin een erg belastende periode. Dat wilde ik niet opnieuw. Althans, mijn vrouw en kinderen niet. Dus ik ook niet.

MAAR WAAROM KIEST U DAN WEL VOOR DE RELATIEF KLEINE DSB BANK, WAAR U BOVENDIEN ALS MINISTER NOG ZO TEGEN TE HOOP LIEP, VANWEGE HUN AGRESSIEVE VERKOOPMETHODES?

Dat laatste is echt een misvatting. DSB splitst niet zomaar mensen een lening in de maag, maar selecteert eerst heel scherp hun kredietwaardigheid. Moet ook wel, anders snijdt je je als bankier in de vingers.

MAAR HOE KOMEN ZE DAN AAN EEN IMAGO VAN EEN BANK DIE NOGAL SCHERP AAN DE WIND ZEILT?

Tja, in de reclame is dat beeld wel neergezet. Maar dat is nu aangepast, daar wordt ook strenger toezicht op gehouden. Het is een heel leuk, jong bedrijf, vandaar mijn keus.

U BENT 'CHIEF ECONOMIST' BIJ DSB. WAT HOUDT DAT IN?

Een mooie naam, niet? Heb ik zelf bedacht. Ik bemoei me vooral met de expansiestrategie. DSB wil de beste consumentenbank van Nederland worden en haar vleugels uitslaan in het buitenland.

DOET U DIT NIET MET NAME VANWEGE HET RIANTE HONORARIUM?

Och, ik word zeker niet slecht betaald. Maar dat geld had ik elders ook kunnen krijgen; ik had

geen gebrek aan aanbiedingen. De doorslag gaf dat Dirk Scheringa een aardige vent is. Hij is veel leuker dan de gebruikelijke dikke nekken in het bankwezen. En dit is een West-Friese bank, ik kom zelf ook uit die streek. Ondertussen is mijn agenda weer aardig vol: ik werk voor Pricewaterhouse Coopers, voor de International Accounting Standard Board, de internationale organisatie die de boekhoudregels opstelt, en voor Permira, een van 's werelds grootste private-equityhuizen. Of ik voor hen ook mogelijke overnameprooien onder de loep ga nemen? Dat is zeker denkbaar.

PRIVATE-EQUITYHUIZEN WORDEN UITGE-MAAKT VOOR BARBAREN DIE STRIPPEN EN

SLOPEN, VOOR AAGSIEREN DIE ROTTENDE KADAVERS OPRUIJEN. TERECHT?

Hou op zeg, dat is echt flagrante onzin. In Nederland hebben we juist goede ervaringen met private equity. Ze nemen bedrijven over, en zetten ze vaak weer op het rechte spoor. Nederlandse pensioenfondsen beleggen niet voor niets steeds meer in private equity. De rendementen zijn toch aantrekkelijk.

U HEEFT NOG EEN SLORDIGE TIEN JAAR VOOR DE BOEG VOORDAT U MET PENSIOEN GAAT. WELKE FUNCTIE STAAT NOG OP UW VERLANGLIJST?

Geen idee. Voorlopig bevalt de afwisseling van deze deeltijdbanen mij goed. Ik sluit niet uit dat ik ooit weer eens ergens fulltime ga werken, maar ik vind het nu wel even mooi geweest.

GERRIT ZALM

BIOGRAFIE

VAN FLIPPERKAST TOT MAHLER

GEBOORTEJAAR: 1952
 WAS: directeur CPB, minister van Financiën, fractievoorzitter VVD
 IS: actief in uiteenlopende deeltijdbanen
 BURGERLIJKE STAAT: getrouwd, vijf kinderen, twee kleinkinderen
 RELIGIE: geen
 ONTSPANNING: flipperen, computergames
 FAVORIETE GAMES: Diablo en Heroes of Might and Magic ('en dan natuurlijk de laatste versie')
 FAVORIETE MUZIEK: Mahler
 AUTO: geen ('mijn vrouw heeft zo'n Citroën Xsara')
 LEVENSMOTTO: je moet werken voor je geld
 BEWONDERT: Friedrich Hayek, Oostenrijks econoom met grote scepsis over de invloed van overheden om ondernemerschap te stimuleren